

F I D E S

BIULETYN FUNDACJI „QUOMODO”

im. Króla Stanisława Leszczyńskiego

Vol. II (II) 2009 wydanie cyfrowe – periodyk – jako e-Biuletyn w formacie PDF

Franciszek Radzewski, Teodor Potocki

MANIFEST

**PRZECIWKO PSEUDOKORONACJI
W KRAKOWIE, 17 STYCZNIA 1734 ROKU
ODPRAWIONEJ I UZURPATOROWI KORONY
CZYLI PRZECIWKO KORONACJI AUGUSTA III**

**WIENIAWA QUOMODO SCRIPTORIUM
MMIX**

**W podziękę i wdzięczności dla Wielkiego rodu Radzewskich,
oraz
Ziemi pyzdrskiej, gostyńskiej, bnińskiej, wschowskiej,
sierakowskiej
za Wielkiego Syna tych Ziemi
Franciszka Radzewskiego**

*Fundacja im. Króla Stanisława Leszczyńskiego „QUOMODO”
Wojciech Edward Leszczyński*

O autorach manifestu

Franciszek Radzewski

W 1595 roku Zygmunt Gostyński sprzedał część miasta Gostynia (blisko 1/3) oraz wsie: Dusina, Pożegowo, Podrzecz, Bodzewko i Brzezie Stanisławowi Radzewskiemu. Włości te pozostawały w rękach tego rodu aż do roku 1748, to jest do chwili śmierci ostatniego przedstawiciela rodziny Franciszka, znanego pisarza politycznego doby saskiej, starosty oraz podkomorzego wschowskiego i poznańskiego. Franciszek Radzewski nie był więc pospolitą postacią w Wielkopolsce, a wiemy dziś o nim nadal niewiele. (...)

Franciszek Radzewski herbu Łodzia urodził się najprawdopodobniej w roku 1680. Był synem Jana i Jadwigi z Gorajskich. Powszechnie uchodził za zwolennika Stanisława Leszczyńskiego i czynił wiele, by przywrócić go na tron polski. Przypuszcza się, że jego postępowaniem kierowało przede wszystkim pokrewieństwo z Leszczyńskimi poprzez żonę. Pewnikiem jest, iż był marszałkiem postanisławowskiego sejmiku w środzie Wlkp., który odbył się w roku 1704 i uchwalił m.in. dla nowego elekta 1200-osobowy regiment. Rok później, rzekomo na wezwanie tegoż sejmiku, ogłosił drukiem *List szlachcica polskiego o władzy papieża rzymskiego*, będący protestem przeciwko wywiezieniu do Saksonii biskupa poznańskiego M. Świąćckiego. List ten spowodował jednak, że od tego momentu Franciszek Radzewski pomijany był przy obsadzaniu wakujących stanowisk. Poza starostwem i podkomorstwem wschowskim, których notabene zrzekł się w 1720 roku, oraz chorążostwem nadwornym koronnym, otrzymanymi od Stanisława Leszczyńskiego w 1707 roku, posiadał tylko podkomorstwo poznańskie - nadane mu w 1720 roku. Był posłem na sejm 1712/1713 roku. Trzy lata później uznano go czołowym reprezentantem Wielkopolski w Generalności konfederacji tarnogrodzkiej. Piastował też godność komisarza konfederacji wielkopolskiej do pertraktacji z Augustem II. W 1733 roku posłował na sejm konwokacyjny. Został też marszałkiem sejmiku elekcyjnego. Jako przedstawiciel województwa poznańskiego podpisał elekcję Stanisława Leszczyńskiego, a następnie zaangażował się w konfederacji dzikowskiej. Sympatie Franciszka Radzewskiego do Leszczyńskich nie wygasły, co było dość powszechnym zjawiskiem, po upadku Stanisława, lecz próbował, opierając się na Szwecji, zawiązać konfederację przeciw Augustowi III i Rosji. Zmarł 5 sierpnia 1748 roku. Był żonaty z Wiktorią z Bułakowskich, a po jej śmierci z Zofią z Dzierżykrajów-Czarnkowskich. Był ostatnim po mieczu przedstawicielem rodu Radzewskich. Po jego śmierci majątek, w tym i część Gostynia wraz wspomnianymi na wstępie wsiami, przeszedł w ręce Dobrzyckich.

Franciszek Radzewski znany był z pisarstwa politycznego. Jego głównym dziełem są *Kwestyje polityczne obojętne*, które wyszły w 1743 roku. Sześć lat później wydano w Poznaniu wznowienie tej pracy pod pseudonimem Franciszka Poklateckiego. Całość skonstruowana jest według modnej wówczas zasady wymieniania "za i przeciw". Książka poświęcona jest zagadnieniom ustroju państwa. Autor opowiada się w niej za reformą państwa, elekcją Piasta, wzmocnieniem roli izby poselskiej i władzy sejmików prowincjonalnych. Wydał ponadto: *Poselstwo wielkie Rafała Leszczyńskiego... do Porty Otomańskiej... 1700 odprawione* (Poznań 1744) i *Remonstracja Stanom Rzeczypospolitej Polskiej o trybunałach* (1748).

Robert Czub – „Nowa gazeta gostyńska” styczeń 2000 r.

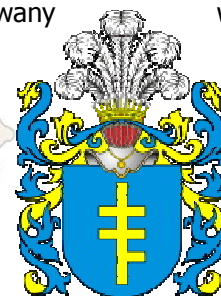
Teodor Potocki

Teodor Andrzej Potocki herbu Pilawa (ur. 13 lutego 1664 – zm. 12 listopada 1738) – biskup chełmiński (1699-1712), biskup warmiński (1712-1723), prymas Polski (od 1722), sekretarz królewski.

Urodził się w Moskwie, gdzie jego ojciec Paweł Potocki, kasztelan kamieniecki, był jeńcem wojennym. Edukację swoją rozpoczął u jezuitów w Warszawie (1683 niższe święcenia kapłańskie), później kształcił się w Rzymie. Był m.in. sekretarzem króla Jana III Sobieskiego. Przez króla Augusta II w 1697 desygnowany został na biskupa chełmińskiego - konsekrowany w 1699.

Jako biskup chełmiński był aktywnym administratorem biskupstwa, przeprowadził w 1700 i 1706 r. wizytacje generalne, wydał nową ordynację dla kapituły chełmińskiej. Idąc za racjami wskazywanymi przez jezuitów sprzeciwił się planom osadzenia w Lubawie zakonu pijarów.

W 1706 współpracował ze Stanisławem Leszczyńskim, następnie przeszedł na stronę Augusta II, za co desygnowany został na diecezję warmińską, gdzie odbył uroczysty ingres we wrześniu 1712. Jako biskup warmiński odnowił zamki biskupie w Lidzbarku Warmińskim i Reszlu oraz rozbudował zamek w Ornecie. Fundował nowe kościoły, m.in. w Braniewie i Krośnie. Rozbudował sanktuarium w Stoczku Klasztornym oraz był mecenasem Macieja Meyera i finansował malowanie kościoła w Świętej Lipce, a także ufundował tam główny ołtarz.

W listopadzie 1723 został arcybiskupem gnieźnieńskim i prymasem Polski. Wraz z Józefem Potockim był jednym z przywódców magnackiej opozycji (republikanci) przeciwko Augustowi II i reformatorskim pomysłom Familii. W czasie przedostatniego bezkrólewia poparł energicznie kandydaturę Stanisława Leszczyńskiego. W 1734 wzięty przez Rosjan do niewoli w Gdańsku pozostawał siedem miesięcy w więzach, nie chcąc uznać narzuconego przez obcą przemoc Augusta III, z którym pojednał się ostatecznie dopiero w 1735.

Duszpasterzem był gorliwym, skłonny jednak do fanatyzmu i bezwzględności. Zmarł w Warszawie, pochowany został w katedrze gnieźnieńskiej.

Źródło: Wikipedia

Nota Fundacji „QUOMODO”

Franciszek Radzewski poprzez swoją drugą żonę Zofię z Czarnkowskich był skoligacony z Opalińskimi i Leszczyńskimi. Król Stanisław I i jego małżonka Katarzyna z Opalińskich oddali w administrację Franciszkowi Radzewskiemu, jako ich lojalnemu stronnikowi i doskonałemu gospodarzowi dobra sierakowskie, jakie wianem wniosła Katarzyna Opalińska do małżeństwa ze Stanisławem.

Potwierdzeniem wzorowej administracji podkomorzego dobrami sierakowskimi znajdujemy w odpisie aktu, w którym Stanisław Leszczyński dziękuje Radzewskiemu za należyte zajmowanie się powierzonymi jego opiece dobrami. Akt ten został napisany 21 sierpnia 1748 roku w Luneville, czyli już po śmierci Radzewskiego, stąd jego wydźwięk ma charakter najwyższego szacunku i wdzięczności.

„Stanisław I z Bożej Łaski Król Polski, Wielki Książę Litewski, (...), Książę Lotaryngii i Baru etc. etc. Iż ponieważ urodzony, a Nam wielce uprzejmy Franciszek z Bnina Radzewski podkomorzy poznański, mając od Nas dobra Sieraków cum omnibus attenentis w administrację do rąk wiernych powierzone, z tejże administracji dóbr i z nich pochodzących proveniencji zupełny oddał rachunek, jako kwity temuż urodzonemu podkomorzemu poznańskiemu ab anno 1738 ad annum 1746 dane świadczą, z ostatnich zaś lat dwóch ad annum praesentem 1748, ad diem 24 Junii za naszą własną wolą punktualnie wydał. Więc jako te rachunki i likwidację za wszystkie lata akceptujemy, tak teraz przy odebraniu tychże dóbr w posesję Naszą, za pomienioną administrację, prowenta i posesję, za fatygi i usilne około przeprowadzenia tych dóbr przez należyte prowadzoną ekonomię ad statum perfectiorem, staranie i pilność, należytą w sercu Naszym oświadczamy wdzięczność.”

W formie podziękowania okazaną Radzewskiemu ze strony Leszczyńskich należy uznać fakt nadania Zofii z Czarnkowskich Radzewskiej folwarku Sołacz pod Poznaniem przez królową Francji Marię Leszczyńską, w dniu 3 grudnia 1748 roku.

© Wojciech Edward Leszczyński

© Fundacja im. Króla Stanisława Leszczyńskiego „QUOMODO”

**„Wieleć my mamy swobód w tej naszej Koronie.
Cóż, gdy się nie staramy i nie dbamy o nie.
Przeważają prywatnych pożytków chciwości.
Bardziej dbamy o włości, niżli o wolności.”**

Franciszek Radzewski

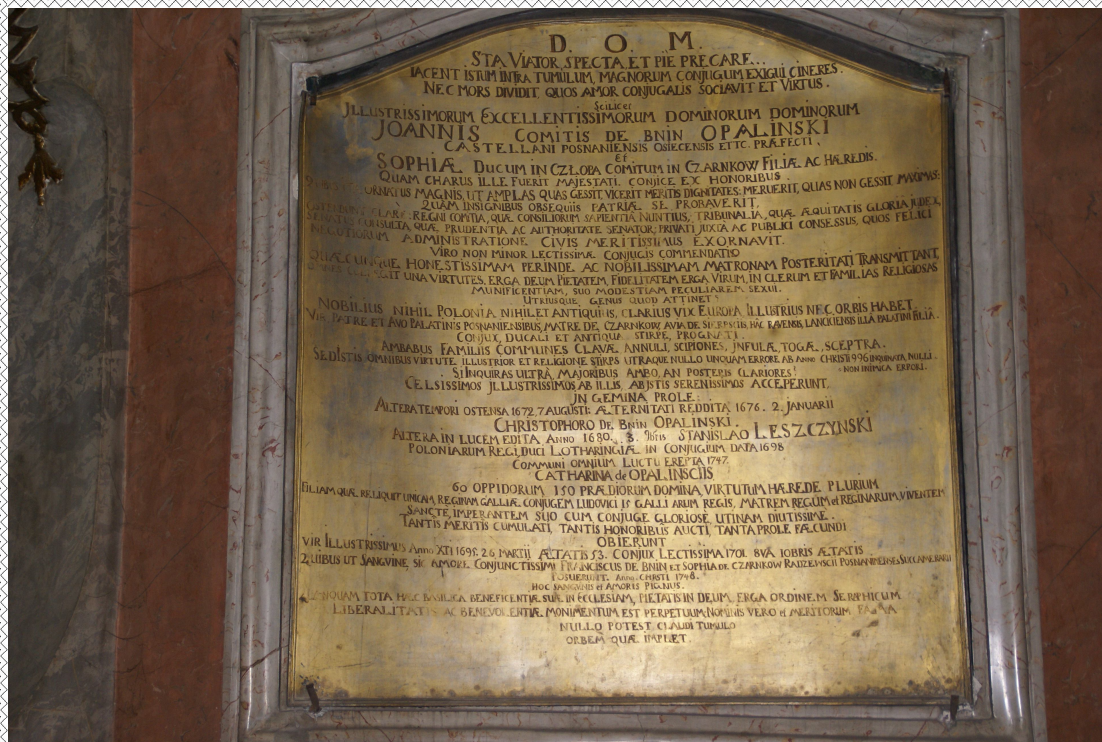

W 1748 roku podkomorzy poznański Franciszek Radzewski ufundował pomnik nagrobny ku czci Jana Opalińskiego, kasztelana poznańskiego i jego żony Zofii, rodziców Katarzyny Leszczyńskiej. Był to dowód wierności Stanisławowi I, a zarazem chęć uwiecznienia chwały rodów Czarnkowskich, Opalińskich i Leszczyńskich. Pomnik został wystawiony w kościele OO. Bernardynów w Sierakowie.

© Foto 2008 Wojciech Edward Leszczyński

© Foto 2008 Wojciech Edward Leszczyński

Portrety nagrobne Jana i Zofii Opalińskich

© Foto 2008 Wojciech Edward Leszczyński

**Franciszek Radzewski
Teodor Potocki**

**MANIFEST
PRZECIWKO PSEUDOKORONACJI
W KRAKOWIE, 17 STYCZNIA 1734 ROKU
ODPRAWIONEJ I UZURPATOROWI KORONY**

CZYLI PRZECIWKO KORONACJI AUGUSTA III

Ogłoszony 10 lutego 1734 roku

C ały świat zadziwi się nie raz nad nowym szkaradnym przykładem, któremu podobnego nie słyszały ani przeszłe wieki, ani przyszłe nie usłyszą podobno; (...) Ale się dziwować nie trzeba desperatom, którzy się nie spodziewając za zbrodnie swoje nic dobrego od Ojczyzny, nie dbają już o nią i o najmiłszą w nieporównanym a omnia pretiosissima szacunku Wolność, owszem jej upadkiem radziby z sobą wszystkich przywalili; (...) Sprowadzili ci perduells moskiewskie wojska, aby przy nich zniósłszy stare wolnego narodu prawa i ustawy uczynili deformissimie jakąś nową formę Status, i że w tej niezbożnej robocie głęboko zabrnęli, ani w zad już cofnąć się nie można, (...) gdy ich chcących niechających nieprzyjacielskie popychają siły. (...) Wydziwić się jednak nie podobna Najjaśniejszemu Księciu Jegomości Elektorowi Saskiemu, iż wiedząc o ekkluzji od korony cudzoziemców, która najbardziej dla osoby Jego stanęła zgodnie od wszystkich Stanów na sejmie konwokacyjnym uchwalonej i przysięgami stwierdzonej, słysząc zaś o tak szpetnej (...) na Pradze pseudoelekcji przeciw do niej z takim afektem przyłgnął; (...) Przy Moskwie i z Moskwą razem króla obierać, qua libertas? Drugi sejm na tamtej stronie Wisły zakładać (...), marszałka sejmowego stanowić i obrać nie z między posłów, przynajmniej tych którzy byli w charakterach swoich na sejmie electionis, ale człowieka, który nigdzie nie był na sejmiku ante elekcjonalnym, quae formalitas? (...) Imci Księdzu biskupowi poznańskiemu wdzierać się w

moc i władzę prymasowską, Pana całemu narodowi nominować na jednej sromotnej (...) schadzce?(...), prawdziwie może się nazywać Mszą Wielkopiątkową dwóch biskupów i ten dzień, którego był Książę Imci Elektor Saski na tej pseudo-elekcji królem polskim nominowany, był dniem crucifixae libertatis, był dniem fatalnym, i zaczynającym incydium całej Europy (...) Nie dość było wojsk moskiewskich na utrapienie Ojczyzny nadeszły jeszcze saskie, właśnie chcąc męczyć i niewolić wolny naród.(...)

Materiały zaczerpnięto z książki „Franciszek Radzewski – wielkopolski działacz szlachecki i pisarz polityczny czasów saskich.” – Przemysław Glabiszewski - Wydawnictwo PTPN, Poznań 1999.

KONIEC

Wydawnictwo
„WIENIAWA QUOMODO”

wydanie cyfrowe PDF

© 2009 Fundacja im. Króla Stanisława Leszczyńskiego
„QUOMODO”

AD MMIX

WIENIAWA

QUOMODO

